

Kulak burun boğaz uzmanlık tezleri yayına dönüşüyor mu?

Do the otorhinolaryngology specialization theses turn into publications?

Dr. Aslı Çakır Çetin, Dr. Cafer Boran, Dr. Taner Kemal Erdağ

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Öz

Amaç: Bu çalışmada Kulak Burun Boğaz (KBB) tezlerinde yayınlanma oranı ve bununla ilgili olası faktörlerin incelenmesi amaçlandı.

Hastalar ve Yöntemler: Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı internet veritabanı aracılığıyla, ülkemizdeki tıp fakülteleri ve Sağlık Bakanlığı'na bağlı eğitim ve araştırma hastanelerinden, 2007 ile 2012 yılları arasında KBB Anabilim Dalı (AD), KBB Hastalıkları AD ve KBB ve Baş Boyun Cerrahisi AD adlı bilim dallarından sisteme girilmiş olan tıpta uzmanlık tezleri, yapıldıkları kurum, şehir, yazar cinsiyeti, yayınlanma durumu, yayına ait özellikler ve hekimlere ait diğer özellikler açısından incelendi.

Bulgular: Toplam 368 KBB tezi konulara göre ele alındığında, 131 tez otoloji-nörotoloji, 113 tez rinoloji, 93 tez larengoloji-baş boyun cerrahisi ve 31 tez de pediatrik kulak burun boğaz hastalıkları kapsamındaydı. Türe göre 262 tez klinik ileriye dönük, 75 tez hayvan deneyi ve 31 tez de geriye dönük dosya taraması şeklinde idi. Konulara göre en fazla pediatrik KBB tezlerinin yayına dönüşmüş olduğu (%41) görüldü. Prospektif çalışmaların %37.3'ü, hayvan deneylerinin %37.7'si, geriye dönük araştırmaların ise %16'sının yayına dönüşmüş olduğu gözlemlendi. Ulusal yayınların 23'ü PubMed Central (PMC), 25'i Ulakbim ve üçü Science Citation Index (SCI)-Expanded; uluslararası yayınların ise yedisi PMC, 38'i SCI-Expanded ve 34'ü SCI dizinindeydi.

Sonuç: Bu çalışmanın sonucunda 2007-2012 yılları arasında KBB uzmanlık tezlerinin yayına dönüşme oranı %35.6 olarak bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Kulak burun boğaz; yayın; oran; tez.

ABSTRACT

Objectives: This study aims to investigate the publication rate of Otolaryngology theses and possible related factors affecting it.

Patients and Methods: The otorhinolaryngology theses that were submitted between 2007 and 2012 to the official website database of Presidency of the Council of Higher Education through the Department of Otolaryngology, Diseases of Otolaryngology, and Otolaryngology & Head and Neck Surgery of medical faculties in our country and the education and research hospitals affiliated to the Ministry of Health were evaluated for the institution, city, author gender, publication status, parameters about the published article and other characteristics of the physicians.

Results: When the total of 368 theses were examined according to their topics, 131 were about otology-neurotology, 113 about rhinology, 93 about laryngology-head and neck surgery, and 31 about pediatric Otolaryngology. According to the genre of the theses, 262 were clinical prospective, 75 were animal experiments and 31 were retrospective file scanning. The highest publication rate of topics was in pediatric Otolaryngology (41%). We observed that the 37.3% of prospective studies, 37.7% of animal experiments and 16% of the retrospective theses were published. Concerning indexes, national publications included 23 PubMed Central (PMC), 25 Ulakbim, and three Science Citation Index (SCI)-Expanded; whereas international ones were comprised of seven PMC, 38 SCI-Expanded, and 34 SCI.

Conclusion: As a results of this study, we found the publication rate of Otolaryngology theses between 2007 and 2012 to be 35.6%.

Keywords: Otolaryngology; publication; rate; thesis.

Ülkemizde Kulak Burun Boğaz (KBB) uzmanlığı, tıp fakültesi eğitiminden sonra beş yıllık üst öğrenimden oluşan ve uzmanlık öğrencisinin hem KBB hekimi hem de bilim insanı olmasını hedefleyen bir süreçtir. Kulak Burun Boğaz uzmanlığı, diğer tıpta uzmanlık dallarında da olduğu gibi, bitirme tezi hazırlamasını gerektirmektedir. Tez, KBB uzmanlığının sonunda sınav ile değerlendirilen ve uzmanlığın tasdiklenmesinde belirleyici olan faktörlerden biridir.^[1] Uzmanlık eğitiminde kendisine ayrılmış geniş zaman dilimi sayesinde titizlikle hazırlanabilmesi ve sonucunda bir sınava tabii olması nedeniyle tez, genellikle tıpta uzmanlık öğrencisinin en değerli bilimsel çalışmasıdır. Bu açıdan bakıldığında tez, uzmanlık öğrencisine merakı doğrultusunda bilimsel bir hipotez hazırlayabilme, bu hipotezi kanıtlamak için çalışma kurgulayabilme, çalışmayı yapma, sonuçları yorumlama ve bilimsel bir metin olarak yazma becerisi de kazandırmaktadır.^[2] Her ne kadar mecburi olmasa da özenle hazırlanmış bir çalışma olması nedeniyle tezin yayınlanması, kişisel akademik ilerlemeye ve bilime önemli katkılar sunmaktadır. Bununla beraber, tezin yayına dönüştürülmesi oldukça zorlu bir süreçtir.^[3] Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yapılmış çalışmalara göre tezlerin düşük oranda (%1.2-52.3) yayına dönüşmekte olduğu görülmüştür.^[3-8] Kalcioğlu ve ark.nın^[9] KBB uzmanları arasında gerçekleştirdiği anket çalışmasının sonuçlarına göre, KBB tezlerinin ulusal ve uluslararası bir dergide yayınlanma oranları sırasıyla %26.1 ve %36.3 bulunmuştur. Biz de çalışmamızda yüksek öğretim kurumu veri tabanı üzerinden bir tarama yaparak, ülkemizde KBB uzmanlık tezlerinin yayına dönüştürülme süreci ile ilgili elde ettiğimiz objektif verileri sunmayı amaçladık.

HASTALAR VE YÖNTEMLER

Haziran 2016 tarihinde, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi internet veri tabanı (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) üzerinden, ülkemizdeki tıp fakülteleri ve Sağlık Bakanlığı'na bağlı eğitim ve araştırma hastanelerinden, 2007 ile 2012 yılları arasında KBB Anabilim Dalı (AD), KBB Hastalıkları AD ve KBB ve Baş Boyun Cerrahisi AD olarak belirtilmiş birimlerden sisteme girilmiş olan tıpta uzmanlık tezleri, çoklu girişe sahip olanlar elendikten sonra çalışmaya dahil edildi. Tezin yayına dönüş süresinin uzamış olabileceği göz

önüne alınarak, 2013-2016 tarihleri arasındaki tezler çalışmaya dahil edilmedi. Tezin yayına dönüşüp dönüşmediği Google akademik (<https://scholar.google.com.tr/>) ve PubMed Central (PMC) (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed>) veri tabanı üzerinden tez yazarı ve danışmanının adı ve soyadı kullanılarak makale başlığı ve özetinin, tezin başlığı, konusu ve özeti ile karşılaştırılması sonucu belirlendi. Yayın özeti ile o yayının teze ait olup olmadığına karar verilemediği durumlarda ise makalenin tamamına ulaşılarak değerlendirme gerçekleştirildi. Tezden üretildiği anlaşılan makaleler ileri inceleme için kişisel bilgisayara kaydedildi. Tezlerin yayınlandığı dergilerin, TR Ulakbim, PMC, Science Citation Index (SCI), Science Citation Index-Expanded (SCI-Exp) veri tabanlarından hangisinde yer aldığı bu veri tabanlarının internet siteleri incelenerek ortaya kondu. Tezleri yazan hekimlerin şu anda görev yapmakta olduğu kurumlar internet taraması ile belirlendi. Tez yazarının cinsiyeti, tezin yapıldığı hastanenin özelliği ve şehri, yazarın şu an çalıştığı kurum, şehir ve mesleki hayata ihtisas veren kurumlarda devam etme durumu, tezin konusu ve tasarımı, yayında tez yazarının isim sırası, yayındaki ilk ismin cinsiyeti, makalenin yayınlandığı ulusal veya uluslararası dizin ve tezin yayınlanması için geçen süre değerlendirildi. Veriler kişisel bilgisayar üzerinde Microsoft Office Excel 2013 (Microsoft Corp., United States) programına girilerek ortalama ve yüzde olarak analiz edildi.

BULGULAR

2007-2012 yılları arasında toplam 368 KBB tezinin ulaşıldı. Bunların 320'si devlet üniversitesi (DÜ), 42'si Sağlık Bakanlığı'na bağlı eğitim araştırma hastanesi (EAH), altısı özel üniversiteden (ÖÜ) yapılmıştı. Tez sahiplerinin 291'i erkek, 77'si kadındı. Tezlerin şehirlere göre dağılımında ilk üç sıra İstanbul (66), Ankara (41) ve İzmir'e (28) aitti (Tablo 1). Yıllara göre değerlendirildiğinde ise 2007'de 18, 2008'de 50, 2009'da 70, 2010'da 74, 2011'de 85 ve 2012'de 71 adet KBB uzmanlık tezinin sisteme yüklenmiş olduğu görüldü (Tablo 2). Tez sahiplerinin şu an çalıştıkları kurumlar incelendiğinde 53 uzmanın EAH, 68 uzmanın DÜ, 12 uzmanın ÖÜ, 97 uzmanın özel hastane/özel poliklinik/dal merkezi (ÖH), 138 uzmanın ise devlet hastanesinde (DH) çalışmakta olduğu belirlendi. Bu hekimlerin şu an çalışmakta olduğu iller arasında

Tablo 1. Tezlerin sahibi, yayınların sahibi ve mesleğe akademisyen olarak devam eden kulak burun boğaz uzmanlarının uzmanlıklarını aldıkları ve şu an çalışmakta oldukları kurum ve şehirler ile cinsiyetlerinin dağılımı

	Tezler		Yayınlanan tezler		Mesleğe ihtisas veren kurumlarda devam edenler	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Uzmanlık alınan kuruma göre dağılım						
Devlet Üniversitesi	320	87	113	86.3	109	83.2
Eğitim Araştırma Hastanesi	42	11.4	15	11.5	19	14.5
Özel Üniversite	6	1.6	3	2.3	3	2.3
Uzmanlık alınan şehir						
İstanbul	66	17.9	23	17.6	26	19.8
Ankara	41	11.1	17	13	24	18.3
İzmir	28	7.6	12	9.2	10	7.6
Diğer	233	63.3	79	60.3	70	53.4
Şu an görev yapılan kurum						
Eğitim Araştırma Hastanesi	53	14.4	28	21.4	52	39.7
Devlet Üniversitesi	68	18.5	40	30.5	67	51.1
Özel Üniversite	12	3.3	6	4.6	12	9.2
Devlet Hastanesi	138	37.5	29	22.1	-	-
Özel Hastane/Merkez	97	26.4	28	21.4	-	-
Şu anda çalıştığı şehir						
İstanbul	61	16.6	23	17.6	29	22.1
Ankara	31	8.4	14	10.7	20	15.3
İzmir	21	5.7	9	6.9	10	7.6
Diğer	255	69.3	85	64.9	72	55
Cinsiyet						
Kadın	77	20.9	25	19.1	23	17.6
Erkek	292	79.3	106	80.9	108	82.4
<i>Toplam</i>	368	100	131	100	131	100

İstanbul'un 61 ile birinci sırada olduğu, bunu Ankara (31) ve İzmir'in (21) takip ettiği, 255 uzmanın ise diğer şehirlerde çalışmakta olduğu saptandı (Tablo 1).

Konulara göre ele alındığında, 131 tez otoloji-nörotoloji, 113 tez rinoloji, 93 tez larengoloji-baş boyun cerrahisi ve 31 tez de pediatrik KBB kapsamındaydı. Türe göre 260 çalışma klinik ileriye dönük, 77 çalışma hayvan deneyi ve 31 tez de geriye dönük dosya taraması şeklinde idi. Tezlerin yayına dönüşme oranı toplamda %35.6 (131/368) bulundu. Her konudaki yayının sayısının o konudaki tez sayısına oranı ele alındığında, konulara göre en fazla pediatrik KBB tezlerinin yayına dönüşmüş olduğu (%41), diğerlerinde ise durumun benzer olduğu (otoloji-nörotoloji %32, rinoloji %33.6, larengoloji-baş boyun cerrahisi %39) görüldü. Benzer şekilde çalış-

ma tasarımına göre yayınların tezlere oranına bakıldığında, ileriye dönük çalışmaların %37.3, hayvan deneylerinin %37.7 ve geriye dönük

Tablo 2. Yıllara göre tez ve yayın sayılarının dağılımı

	Tezler		Yayınlanan tezler	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Yıllara göre dağılım				
2007	18	4.9	8	6.1
2008	50	13.6	28	21.4
2009	70	19.0	27	20.6
2010	74	20.1	26	19.8
2011	85	23.1	32	24.4
2012	71	19.3	10	7.6
<i>Toplam</i>	368	100	131	100

Tablo 3. Tez ve yayınların konu ve tasarıma göre dağılımı

	Tez		Yayın	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Konular				
Otoloji-nörootoloji	131	35.6	42	32.1
Rinoloji	113	30.7	39	29.8
Larengoloji-baş boyun cerrahisi	93	25.3	37	28.2
Pediyatrik kulak burun boğaz	31	8.4	13	9.9
Tezin tasarımı				
Klinik ileriye dönük	262	71.2	97	74.0
Hayvan deneyi	75	20.4	29	22.1
Geriye dönük	31	8.4	5	3.8
Toplam yayın	368	100	131	100

araştırmaların %16'sının yayına dönüşmüş olduğu gözlemlendi. Konulara ve tasarıma göre tez ve yayınların sayısı ve kendi içlerindeki yüzdeleri Tablo 3'te belirtilmiştir.

Yayına dönüşme için geçen süre ortalama 3.15 (1-7) yıldır. Tez sahipleri, yayınların 110'unda birinci isim iken, 15'inde ikinci, dördünde üçüncü ve ikisinde beşinci isimdi. 131 yayının 23'ünde birinci isim kadın iken, 108'inde erkekti. Bu 131 tez incelendiğinde, 25 tezin sahibinin kadın, geri kalanların sahibinin ise erkek cinsiyette olduğu belirlendi (Tablo 3, 4).

Yayınlanan tezlerin hazırlandıkları kurumların 113'ü DÜ, 15'i EAH ve üçü ÖÜ idi. Yayın sahiplerinde uzmanlık alınan şehirlere göre hekim sayısı İstanbul için 23, Ankara için 17, İzmir için 12 ve diğer şehirler 79 olarak hesaplandı. Yayın sahibi uzmanların 23'ü şu anda İstanbul'da, 14'ü Ankara'da, dokuzu İzmir'de, kalan 85'i ise diğer şehirlerde görev yapmaktaydı (Tablo 1).

Yayına dönüştürülen tezlerin konulara göre dağılımı otoloji-nörootoloji için 42, larengoloji-

baş boyun cerrahisi için 37, rinoloji için 39 ve pediyatrik KBB için 13 idi. Çalışma tasarımına bakıldığında ise bunların 97'sinin klinik ileriye dönük, 29'unun hayvan deneyi beşinin ise geriye dönük dosya taraması kapsamında olduğu saptandı (Tablo 3).

Çalışmalardan 52'sinin ulusal, 79'unun ise uluslararası dergilerde yayımlandığı saptandı. Ulusal yayınların 26'sı PMC, 23'ü Ulakbim, üçü SCI-E; uluslararası yayınların ise yedisi PMC, 38'i SCI-E ve 34'ü de SCI dizininde bulunmaktaydı (Tablo 5).

Toplam 131 uzmanın mesleki hayatına ihtisas eğitimi veren kurumlarda devam etmekte olduğu görüldü. Mesleğine ihtisas veren kurumlarda devam edenlerin 74'ünün tezinin yayımlandığı (%56.5), 57'sinin tezinin ise henüz yayınlanmamış olduğu dikkati çekti (%43.5) (Tablo 6). Bu uzmanların cinsiyeti, uzmanlık aldıkları ve şu an çalıştıkları kurum ve şehirleri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tez, yayın, ulusal yayın, uluslararası yayın ve toplam SCI-E ile SCI yayın sayısının konu ve tasarıma göre gruplandırılmış hali Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 4. Tez sahibinin yayındaki isim sıralaması

	Yayın	
	Sayı	Yüzde
Tez sahibinin yayındaki isim sıralaması (baştan itibaren)		
Birinci isim	110	84
İkinci isim	15	11.5
Üçüncü isim	4	3.1
Beşinci isim	2	1.5

TARTIŞMA

Tez, uzmanlık öğrencisinin en değerli akademik çalışmalarından biridir. Bir bilimsel çalışma sonunda, eğer çalışma çok özensizce hazırlanmıyorsa ya da literatüre katkı sağlamaması gibi bir durum yoksa, yazarlarının bu çalışmayı yayınlama sorumluluğu vardır. Aksi takdirde bilim gelişmez. Tez de oldukça kapsamlı bir bilimsel

Tablo 5. Ulusal ve uluslararası yayınların yer aldığı dizinlerin dağılımı

	Ulusal yayın		Uluslararası yayın	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Derginin yer aldığı dizin				
Ulakbim TR	23	44.2	-	-
PubMed Central	26	50	7	8.8
Science Citation Index-Expanded	3	5.8	38	48.1
Science Citation Index	-	-	34	43.1

Tablo 6. Tezlerin yayına dönüşmesi ile mesleğe ihtisas veren kurumlarda devam etme arasındaki ilişki

	Tezini yayınlamış mı?			
	Evet		Hayır	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
İhtisas veren kurumda mı çalışıyor?				
Evet (n=131)	74	56.5	57	43.5
Hayır (n=237)	57	24.1	180	75.9

çalışmadır ve bu nedenle diğer tüm bilimsel çalışmalar gibi mutlaka yayınlanarak bilim dünyası ile paylaşılması gerekmektedir.^[10]

Çalışmamızda, 2007-2012 yılları arasında yapılmış KBB uzmanlık tezlerinde yayınlanma oranı %35.6 bulunmuştur. Ulusal dergilerde yayınlanma oranı %14.1 (52/368), uluslararası dergilerde yayınlanma oranı ise %21.4 (79/368) olarak hesaplanmıştır. SCI ve SCI-E dizinleri ele alındığında, tezlerin %20.4'ünün, sadece SCI dizini baz alındığında ise %9.2'sinin bu dizinde yer alan dergilerde yayınlandığı görülmüştür. Kalcioğlu ve ark.nın^[9] çalışmalarında bu oranlar ulusal dergiler için %26, uluslararası dergiler için ise %36.3 olarak verilmiştir. Her iki çalışmanın örneklem büyüklüğü, örneklemin seçildiği yıl aralığı ve tasarımı açısından farklı olmasının oranlardaki değişikliğe yol açtığı düşünülmektedir. Kalcioğlu ve ark.,^[9] kendi çalışmalarında, öncekilere göre daha yüksek bir yayınlanma oranı bulmalarının nedenini, kullandıkları metodolojiye bağlayarak anketlerle ilgili hata ve yanılma payı olabileceğini öne sürmüşlerdir.

Çalışmamızda saptanan oranların, literatürde ülkemizdeki farklı branşlardan ve diğer ülkelerden bildirilen oranlara göre daha yüksek bulunması sevindiricidir. Ülkemizde 1980-2005 yılları arasında tüm tıpta uzmanlık tezlerinin incelen-

diği Özgen ve ark.nın^[11] çalışmasında tezlerin yayına dönüşme oranı %6.2 olarak bulunmuştur. Medikal Mikrobiyoloji, Klinik Mikrobiyoloji ve Enfeksiyon Hastalıkları alanlarında 834 tezin incelendiği bir çalışmada yayına dönüşen tezlerin oranı %11.2,^[3] Nöroşirürji dalında yapılan benzer bir çalışmada %18,^[2] hem doktora hem tıpta uzmanlık tezlerin değerlendirildiği ve Halk Sağlığı branşında yapılan bir diğer çalışmada ise ulusal dergilerde %18, uluslararası dergilerde ise oran %11.9 olarak bildirilmiştir.^[12] Göz Hastalıkları uzmanlık dalında tezlerin %18.5'inin,^[13] Aile Hekimliği branşında ise %9.4'ünün yayınlandığı görülmüştür.^[14] Yurtdışı kaynaklı yayınlarda ise çeşitli branşlara yönelik bu orandan %17-30 dolayında söz edilmektedir.^[4,7,8,15]

Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, tez yazarlarının %20.9'u, yayınlardaki birinci yazarların ise %19.1'i kadındır. Tez yazarlığı, KBB uzmanlık öğrenciliğini, diğer bir deyişle tıpta uzmanlık sınavında KBB branşının tercih edilme durumunu yansıttığı için, bu sonuç cerrahi branşlara kadınların daha az başvurduğu yönünde yorumlanabilir. Amerikan Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Akademisi toplantılarında yapılan sunum ve yayınlarda cinsiyet faktörünün araştırıldığı Cohen ve ark.nın^[16]

Tablo 7. Konulara göre tasarımın tez, yayın, ulusal yayın, uluslararası yayın ve toplam Science Citation Index-Expanded ile Science Citation Index yayın sayısı açısından dağılımı

	Tez sayısı	Yayın sayısı	Ulusal yayın sayısı	Uluslararası yayın sayısı	SCI ve SCI-E yayın sayısı
Otoloji-nörootoloji					
Klinik ileriye dönük	74	22	10	12	11
Hayvan deneyi	50	19	2	17	15
Geriye dönük	7	1	1	0	0
<i>Toplam</i>	131	42	13	29	26
Rinoloji					
Klinik ileriye dönük	97	33	22	10	13
Hayvan deneyi	13	5	2	5	5
Geriye dönük	3	1	0	1	1
<i>Toplam</i>	113	39	24	16	19
Larengoloji-baş boyun cerrahisi					
Klinik ileriye dönük	62	30	10	19	17
Hayvan deneyi	12	5	1	4	3
İleriye dönük	19	2	1	1	1
<i>Toplam</i>	93	37	12	24	21
Pediyatrik kulak burun boğaz					
Klinik ileriye dönük	29	13	3	10	9
Hayvan deneyi	0	0	0	0	0
Geriye dönük	2	0	0	0	0
<i>Toplam</i>	31	13	3	10	9

SCI: Science Citation Index; SCI-E: Science Citation Index-Expanded.

çalışmasında, gerek bildirilerin sunulması (%19.5) gerekse yayınlardaki birinci yazar cinsiyetinde (%18.1) kadınlar erkeklere kıyasla geri plandadır. Bununla beraber çalışmamızdaki 131 yayın içerisinde birinci yazarlarda cinsiyet oranına bakıldığında, kadın tez yazarlarının %32.5, erkek tez yazarlarının ise %36.3 oranında tezlerini yayına dönüştürdükleri görülmektedir. İstatistiksel olarak değerlendirilmemiş olsa da bu oranlar arasında belirgin bir farklılık göze çarpmamaktadır. Bu nedenle yayın aşamasında cinsiyet üstünlüğü olduğunu düşünmemekteyiz.

Konuları açısından incelendiğinde otoloji-nörootoloji, rinoloji ve larengoloji-baş boyun cerrahisi alanlardaki tezlerin yayınlanma oranları benzer bulundu. Pediyatrik KBB tezlerinde ise bu oran biraz daha yüksekti (%42). Pediyatrik KBB tezlerinin çoğunluğunun klinik ileriye dönük araştırma olması bu durumu açıklamaktadır. Tezin tasarımı açısından da klinik ileriye dönük çalışmalar ve hayvan deneylerinde yayın oranları birbirine benzer ve sırasıyla %37 ve %38.7 olarak hesaplandı. Bununla beraber geriye

dönük çalışmalarda yayın oranı oldukça düşüktü (%16.1). Bu sonuçlar günlük pratiğimize uymaktadır. Bilindiği gibi, bir bilimsel çalışmanın ileriye dönük şekilde tasarlanmış olması kalitesini ve yayınlanma olasılığını artırmakta, geriye dönük ya da olgu sunumu-olgu serileri şeklinde tasarlanması ise genellikle bu olasılığı azaltmaktadır. Literatürde konu ile ilgili ulusal KBB kongrelerinde sunulmuş bildirileri değerlendiren çalışmalara rastlanmaktadır. Erdağ ve ark.nın^[17] Türk KBB ve BBC kongrelerinde sunulmuş 1454 bildiriye inceledikleri çalışma sonuçlarına göre, üç yıl içerisinde sözü edilen kongrelerde sunulmuş olan bildiri sayısı pek çok önemli kongrelerde aynı zaman diliminde sunulmuş bildiri sayısından fazla olduğu halde, bu bildirilerin sadece %21.9'u yayına dönüşmüştür ve yayınlanma için geçen ortalama süre 18.6 ay olarak hesaplanmıştır. Yayın oranının oldukça düşük saptanması, yazarlar tarafından,^[17] bildirilerin çoğunun olgu sunumu olmasına atfedilmiştir. Doğan ve ark.,^[18] rinoloji kongrelerinde dört yıllık dönemde yapılmış 218 sunumu ele aldıkları makalelerinde

ise yayın oranını %28, yayınlanma için geçen ortalama süreyi 21.8 ay olarak açıklamışlar ve olgu sunumlarında yayınlanma oranının sözlü bildirilere göre daha az olduğunu belirtmişlerdir. Dikkat çekici diğer bir nokta ise sunulmuş olan bildirilerin üçte birinin yayına dönüşürken önemli bazı değişikliklere uğradığıdır.^[17] Buna göre, yazar sayısı, yazar sıralaması, makalenin başlığı, hatta gereç ve yöntem bölümlerinde dahi pek çok farklılıklar tespit edildi. Biz de çalışmamızda yayın ve tez arasında hipotezi, çalışma sonuçları ve yöntemi açısından belirgin farklılıklar saptanan ve tez yazarının ya da tez danışmanının isminin yazarlar arasında geçmediği yayınları değerlendirmeye almadık. Buna rağmen, özellikle yazarların isim sıralaması ve cinsiyetini incelediğimizde, yayınlanan tezlerin %16'sında tez yazarının birinci isim olmadığını gözlemledik.

Uzmanlık veren kurum ve şehirler için veriler değerlendirildiğinde, EAH ve DÜ için tezlerin yayınlanma oranlarının benzer (sırasıyla, %35.7 ve %35.3), ÖÜ'lerin ise görece daha önde olduğu (%50) dikkati çekmekte ise de, ÖÜ'lerden hazırlanmış olan tez sayısının düşük olmasının (altı tez) bu farka neden olabileceği düşünüldü. Yayına dönüşme en düşük İstanbul çıkışlı tezlerde görülürken (%34.8), Ankara ve İzmir için oranlar benzer bulundu (sırasıyla %41.4 ve %42.8). Bu sonuçlara göre 2007-2012 yılları arasında Ankara ve İzmir'deki kurumlardan uzmanlığını alan KBB hekimlerinin tezlerini İstanbul'dan alanlara göre biraz daha fazla yayına dönüştürmüş olduğu izlendi. Şehirler arasında gözlenen bu fark, oranlara göre bakıldığında, eğitimin alındığı kurumla (DÜ, EAH veya ÖÜ) ilgili bulunmadı.

Her ne kadar diğer branşlara göre daha yüksek olsa da, çalışmamızdan elde ettiğimiz %35.6 tez yayınlanma oranının, bilimsel ilerleme açısından tezin katkısını düşündüğümüzde, daha üst seviyelere getirilebileceğini savunmaktayız. Çalışmamızın sonuçları doğrultusunda, tezini yayınlamış uzmanlarda, mesleğe uzmanlık eğitimi veren bir kurumda devam etme oranı %56.5 bulunurken, yayınlamayanlarda bu durumun daha düşük (%24.1) bulundu. Mesleğine uzmanlık veren bir kurumda devam edenlerde ileride daha yüksek oranda akademisyenlik görüleceğini düşünmekteyiz. Dolayısıyla tezin yayınlanmasının bu açıdan da dikkat çekici olduğu kanısındayız.

Aslında basitçe düşünülürse, tezlerin yayına dönüşme oranının düşük olmasının en temel nedeni tez yazarının makaleyi hazırlamaması veya makaleyi dergiye göndermemesidir.^[16] Benzer konuda Weber ve ark.,^[19] tarafından yapılan bir çalışmada yazarların sadece %20'sinin hazırladıkları bildiri/sunum veya posterini bir dergiye yolladıkları ortaya çıkmıştır. Biz çalışmamızda bununla ilgili bir değerlendirme yapmadık ancak konu ile ilgili yapılabilecek bir anket çalışmasının genç uzmanların akademik yayın konusunda ne derece istekli olduğunun gösterilmesi açısından faydalı olabileceğini öngörmekteyiz.

Tezlerin yayına dönüştürülmesi zorluklar içeren bir süreçtir. Bu zorlukların, uzmanlık eğitimi sürecinde makale yazılmamış olması, yayın yapma konusunda yeterli teşvik ve cesaretlendirmenin olmayışı ve çoğu derginin, özellikle de SCI ve SCI-E dizinlerindeki dergilerin neredeyse tamamının İngilizce başta olmak üzere yabancı dilde yayın kabul etmelerine bağlı olduğu öne sürülmüştür.^[9] Ayrıca, ülkemiz gibi doktor başına düşen hasta sayısının fazla olduğu ülkelerde, yayının hazırlanması ve gönderilmesi ile ilgili süreçler için zaman bulunması da zordur. Tezin bu iş yükü içerisinde ayrı bir problem olarak düşünülüp, gönülsüzce ve yeterince özen gösterilmeden yapılması sonucu çalışma kalitesinin düşük ve sonuçların bilimsel değerinin zayıf olması da yayına dönüşme konusunda bir engel teşkil edebilmektedir. Tez danışmanının zamansızlık nedeniyle bu süreçle yeterince ilgili olamaması, konu ile ilgili ek bir olumsuzluk yaratabilir. Buna ilaveten, gönderilerin dergiden ret yanıtı gelmesi sonucu tez yazarının motivasyonunun düşmesi de bu oranı azaltan faktörler arasındadır. Bunların dışında, tez yazarı ve danışmanının finansal destek bulamamasının da yayına dönüşme açısından olumsuz bir parametreye olduğu belirtilmiştir.^[9]

Dergiye yayının gönderilmesinden kabulüne kadar geçen aşamalara ait sürenin incelendiği bir çalışmada,^[20] yazarların bu süreci mümkün olan en kısa sürede tamamlamak istediği ve makalelerini kısa süre içerisinde ve kaliteli dergilerde yayınlayarak kariyerlerinde hızla ilerlemek istedikleri iddia edilmiştir. Çalışmaların kaliteli ve hızlı yanıt veren dergilere gönderilmesinin tercih edilmesi ise bir süre sonra bu dergilerde yayımlanma meydana getirip, sürecin

ilerleyişini yavaşlatmakta ve yayınlatabileceğinden fazla makaleyi incelemek zorunda kaldığı için de dergilerin yayınları reddetme olasılığını artırmaktadır. Bazı SCI dergilerde yayının gönderimi ile yayınlanması arasındaki süre 1266 güne (3.5 yıl) uzamaktadır.^[20] Biz de yayınlanma için geçen ortalama süreyi 3.15 yıl olarak hesapladık. Öte yandan bu sürenin yedi yıla kadar uzamakta olduğunu gördük. Fakat bu zaman diliminin tek dergiye mi ait yoksa tüm yayınlanma sürecini mi (bir veya birden çok dergiden ret yanıtı alınması sonucu başka bir dergide yayınlanma) temsil ettiği konusunda bir veriye sahip değiliz. Ayrıca çalışmamızın yöntemi gereği, tez yazarının makaleyi ne kadar süre sonra dergiye gönderdiği de açık değildir. Dolayısıyla elde ettiğimiz ortalama süre ile ilgili net bir yorum yapılamamaktadır. Öte yandan, bu sürenin uzamasının mesleğinin başındaki bir KBB uzmanının moral ve motivasyonunu düşürebileceği açıktır.

Bu çalışmanın sonucunda ülkemizde KBB uzmanlık tezlerinin yayına dönüşme oranının yeterli düzeyde olmadığı ve yayın için geçen sürenin uzun olduğu görülmektedir. Ancak cinsiyet açısından yayına dönüşme konusunda bir fark saptanmamış olması olumlu bulundu. Ayrıca, elde edilen verilere göre ülkemizde KBB alanında uzmanlık sonrası mesleğine ihtisas veren kurumlarda devam eden uzmanların çoğunun tezlerini yayına dönüştürmüş olduğu dikkati çekti. Çalışmamızın sonuçları doğrultusunda ülkemizde KBB alanında yapılmış ve bundan sonra yapılacak olan tezlerin yayına dönüştürülmesi için daha çok gayret sarf edilmesi gerektiği ve bu konuda hem tez yazarı hem de danışmanını motive edecek önlemlerin alınmasının uygun olacağı sonucuna varıldı.

Çıkar çakışması beyanı

Yazarlar bu yazının hazırlanması ve yayınlanması aşamasında herhangi bir çıkar çakışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansman

Yazarlar bu yazının araştırma ve yazarlık sürecinde herhangi bir finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

1. Cevik E, Karakus Yılmaz B, Acar YA, Dokur M. Systematic Analysis of Theses in the Field of Emergency Medicine in Turkey. *Turk J Emerg Med* 2015;15:28-32.
2. Oğrenci A, Eksi MS, Özcan-Eksi EE, Koban O. From idea to publication: Publication rates of theses in

3. Sipahi OR, Çağlayan Serin D, Pullukcu H, Tasbakan M, Köseli Ulu D, Yamazhan T, et al. Publication rates of Turkish medical specialty and doctorate theses on Medical Microbiology, Clinical Microbiology and Infectious Diseases disciplines in international journals. [Article in Turkish] *Mikrobiyol Bul* 2014;48:341-5.
4. Salmi LR, Gana S, Mouillet E. Publication pattern of medical theses, France, 1993-98. *Med Educ* 2001;35:18-21.
5. Figueredo E, Sánchez Perales G, Villalonga A, Castillo J. Spanish doctoral dissertations on anesthesiology and the scientific publications of their authors. *Rev Esp Anestesiol Reanim* 2002;49:124-30. [Abstract]
6. Frkovic V, Skender T, Dojcinovic B, Bilic-Zulle L. Publishing scientific papers based on Master's and Ph.D. theses from a small scientific community: case study of Croatian medical schools. *Croat Med J* 2003;44:107-11.
7. Arriola-Quiroz I, Curioso WH, Cruz-Encarnacion M, Gayoso O. Characteristics and publication patterns of theses from a Peruvian medical school. *Health Info Libr J* 2010;27:148-54.
8. Dhaliwal U, Singh N, Bhatia A. Masters theses from a university medical college: publication in indexed scientific journals. *Indian J Ophthalmol* 2010;58:101-4.
9. Kalcioğlu MT, Eğilmez OK, Karaca S, Hanege FM, İleri Y. Publication rates of otolaryngology theses from Turkey in peer-reviewed journals. *Kulak Burun Bogaz Ihtis Derg* 2016;26:143-51.
10. Nazaroff WW. Why we write. *Indoor Air* 2011;21:1-2.
11. Özgen Ü, Eğri M, Aktaş M, Sandıkkaya A, Öztürk Ö, Can S, et al. Publication pattern of Turkish medical theses: analysis of 22.625 medical theses completed in years 1980-2005. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences* 2011;31:1122-31.
12. Sipahi H, Durusoy R, Ergin I, Hassoy H, Davas A, Karababa A. Publication rates of public health theses in international and national peer-review journals in Turkey. *Iran J Public Health* 2012;41:31-5.
13. Bayramlar H, Karadağ R, Gurturk AYK, Ocal A, Dag Y, Sari U. Publication Patterns of Ophthalmology Residency Dissertations in Turkey. *Eur J Gen Med* 2015;12:213-6.
14. Yaman H. Türkiye'de Aile Hekimliği Alanında Yapılan Tezlerin Kalitatif Değerlendirmesi. *Konuralp Tıp Dergisi* 2011;2011:1-6.
15. Nieminen P, Sipilä K, Takkinen HM, Renko M, Risteli L. Medical theses as part of the scientific training in basic medical and dental education: experiences from Finland. *BMC Med Educ* 2007;7:51.
16. Cohen MA, Mirza N, Dow K, Abboud SK. Presentation and publication rates among women and men at AAO-HNS meetings. *ORL J Otorhinolaryngol Relat Spec* 2012;74:325-9.
17. Erdağ TK, Durmuşoğlu M, Demir AO, Doğan E, İkiz AO. Analysis and publication rate of the presentations at the Turkish National Otorhinolaryngology and Head and Neck Surgery meetings. [Article in Turkish] *Kulak Burun Bogaz Ihtis Derg* 2014;24:89-96.

18. Doğan E, Durmuşoğlu M, Erdağ TK. Publication rates of presentations which were presented at Turkish National Rhinology Congresses. [Article in Turkish]Kulak Burun Bogaz Ihtis Derg 2013;23:282-7.
19. Weber EJ, Callaham ML, Wears RL, Barton C, Young G. Unpublished research from a medical specialty meeting: why investigators fail to publish. JAMA 1998;280:257-9.
20. Kalcioğlu MT, İleri Y, Karaca S, Egilmez OK, Kokten N. Research on the Submission, Acceptance and Publication Times of Articles Submitted to International Otorhinolaryngology Journals. Acta Inform Med 2015;23:379-84.